

17. Gastroenterologie

Otázky lékaře a odpovědi pacienta
Průjmové onemocnění (Dialog 1)
Problémy se žaludkem (Dialog 2)
Endoskopická mukosektomie (Text 1)
V nemocnici na interním oddělení (Poslech)

Onemocnění gastrointestinálního traktu: Průjem (Text 2)

Kazuistika
Test
Gramatika: Vedlejší věta předmětná

Otázky lékaře a odpovědi pacienta

AUDIO 17_01_1

Jaké obtíže vás přivádějí?

Poslední dobou nemám vůbec chuť k jídlu.

AUDIO 17_01_2

Máte chuť k jídlu?

Nemám, musím se nutit, abych něco snědl.

AUDIO 17_01_3

Tloustnete?

Nevážil/a jsem se, ale myslím, že ne.

AUDIO 17_01_4

Hubnete?

Ano, zhubnul jsem za poslední měsíc asi 2 kila.

AUDIO 17_01_5

Vážila jste se? O kolik kilo jste zhubla?

Vážila jsem se včera a zhubla jsem o 3 kila.

AUDIO 17_01_6

Za jak dlouho jste zhubnul?

Asi za 5 měsíců.

AUDIO 17_01_7

Máte pálení žáhy, říhání nebo nadýmání?

Žáha mě pálí skoro po každém jídle.

AUDIO 17_01_8

Berete na to nějaké léky?

Ano, beru léky na pálení žáhy. Předepsal mi je můj praktický lékař.

AUDIO 17_01_9

Máte bolesti břicha? Kde?

Tady napravo.

AUDIO 17_01_10

Kam bolesti vystřelují?

Vystřelují mezi lopatky.

Vystřelují sem, pod levou lopatku.

Šíří se pod pravou lopatku.

Vystřelují nahoru. Vystřelují až do ramene.

AUDIO 17_01_11

Jaké jsou ty bolesti? Jsou tupé nebo palčivé? Je to křečovitá bolest nebo spíše tlaková bolest?

Je to takový tlak, ano, tlaková bolest.

AUDIO 17_01_12

Jak dlouho trvají ty bolesti?

Chvilku, někdy několik vteřin a někdy pár minut.

Trvají chvíli, ustoupí a pak se zase vracejí, ustoupí a znovu se vracejí. Je to takové pravidelné.

AUDIO 17_01_13

Jedla jste něco předtím, než začaly bolesti?

Ano, obědvala jsem.

AUDIO 17_01_14

Co jste jedl? Bylo to nějaké kořeněné jídlo? Nebo mastné?

Měl jsem hamburger a hranolky.

AUDIO 17_01_15

Pijete černou kávu?

Ano, piju kávu, jednu nebo dvě denně.

Pijete alkohol?

Piju pivo každý den.

AUDIO 17_01_16

Chutná vám černá káva, nebo vám vadí?

Poslední dobou mi nechutná, už ji skoro nepiju.

AUDIO 17_01_17

Kolik piv pijete denně?

Tři, někdy čtyři piva.

AUDIO 17_01_18

Pijete mléko? Máte po něm nějaké potíže? Máte po mléku průjem?

Pil jsem mléko každý den, ale teď mám po něm vždy průjem, tak ho už nepiju.

AUDIO 17_01_19

Jakou máte stolici? Máte někdy průjem nebo zácpu?

Normální.

Střídá se to, někdy mám průjem, někdy zácpu.

AUDIO 17_01_20

Kolikrát denně máte stolici?

Jednou.

Několikrát denně.

AUDIO 17_01_21

Jakou barvu má stolice? Je černá, hnědá nebo šedá?

Hnědá, ale včera a dnes černá.

AUDIO 17_01_22

Kdy byla poslední stolice?

Dneska ráno.

AUDIO 17_01_23

Vyprazdňujete se pravidelně? Změnilo se nějak vyprazdňování?

Ano, mám průjmy a chodím na záchod několikrát denně.

AUDIO 17_01_24

Máte bolestivé nucení na stolici?

Ne, to ne.

AUDIO 17_01_25

Je ve stolici krev nebo hlen?

Není.

AUDIO 17_01_26

Máte plyny? Odcházejí vám plyny?

Ano, často.

AUDIO 17_01_27

Užíval jste poslední dobou aspirin nebo jiné léky?

Ano, už několik dní si беру aspirin.

AUDIO 17_01_28

Zvracíte? Nebo máte nucení na zvracení?

Ano, často cítím nechutenství a někdy zvracím.

AUDIO 17_01_29

Co zvracíte? Nezvracíte krev?

Ne, ale něco jako žluč.

AUDIO 17_01_30

Máte oteklé nohy? Kdy vám otekly?

Ano, mám velké otoky, už několik měsíců.

AUDIO 17_01_31

Měl jste někdy žaludeční vředy nebo žlučnickové kameny?

Ne, neměl.

AUDIO 17_01_32

Měla jste infekční žloutenku? Kdy?

Ano, před pěti lety.

1. Spojte otázky a odpovědi.

1. Máte nucení na zvracení?	A. Mezi lopatky.	1. B
2. Změnilo se nějak vyprazdňování?	B. Ano, někdy cítím nechutenství.	2. F
3. Máte chuť k jídlu?	C. Něco jako žluč.	3. E
4. Kam ta bolest vystřeluje?	D. Křečovitě.	4. A
5. Jaké jsou ty bolesti?	E. Musím se nutit, abych něco snědl.	5. D
6. Co zvracíte?	F. Ano, mám průjemy.	6. C

2. Přečtěte si Otázky lékaře a odpovědi pacienta. Doplňte do dialogů otázky lékaře.

1.

L: _____? Vážila jste se?

P: Ano, vážila jsem se především.

L: _____? O kolik jste zhubla?

P: O čtyři kila.

L: _____? Za jak dlouho jste zhubla?

P: Za tři měsíce.

2.

L: _____? Jedl jste něco předtím, než začaly ty bolesti?

P: Ano, obědval jsem.

L: _____? Co jste jedl?

P: Dal jsem si nějaké čínské jídlo.

L: _____? Pijete kávu?

P: Ano, piju, ale už mi tolik nechutná.

L: _____? Kolik káv denně vypijete?

P: Asi čtyři kávy denně.

3.

L: _____? Kolikrát denně máte stolici?

P: Dvakrát až třikrát denně.

L: _____? Kdy byla poslední stolice?

P: Asi před hodinou.

L: _____? Jakou barvu má stolice? Je černá, hnědá nebo šedá?

P: Hnědá, ale včera a dnes černá.

P: Ano, mám průjemy a chodím na záchod několikrát denně.

L: _____? Je ve stolici krev / hlen?

P: Hlen ne, ale včera a dneska jsem tam měl trochu krve.

L: _____? Vyprazdňujete se pravidelně? Změnilo se nějak vyprazdňování?

P: Ano, změnilo. Mám průjmy a chodím na záchod několikrát denně.

AUDIO 17_02 Dialog 1

V nemocnici na interním oddělení: student medicíny, hospitalizovaný pacient (Pan Janeček, 41 let)

Medik: Jak začaly vaše obtíže?

Pan Janeček: Před rokem jsem začal mít občas průjmy.

Medik: Jak dlouho průjmy trvaly?

Pan Janeček: Několik dní a taky jsem několikrát zvracel. Bolelo mě břicho.

Medik: A kde vás bolelo břicho?

Pan Janeček: Nejčastěji tady, vpravo dole.

Medik: Proč jste s tím nakonec šel k doktorovi?

Pan Janeček: Protože jsem začal hubnout, za poslední tři měsíce jsem zhubnul osm kilo. A ty problémy byly čím dál častější.

Medik: Pozoroval jste někdy krev ve stolici?

Pan Janeček: Krev ne, ale hlen.

Medik: Měl jste někdy při těch potížích zvýšenou teplotu?

Pan Janeček: Měl, ale jen málo, nikdy ne přes 38. Myslel jsem, že ty průjmy jsou z nějakého jídla, že jsem náchylnější na infekce.

Přečtěte si rozhovor a následující tvrzení označte jako pravdivá (P) nebo nepravdivá (N).

Vyprazdňování pacienta se před rokem změnilo. (P)

Pacienta trápí průjmy, zvracení a bolesti břicha. (P)

Pacient šel k lékaři, protože několikrát zvracel. (N)

Pacient neměl krev ve stolici. (P)

Pacient měl teplotu vyšší než 38°. (N)

AUDIO 17_03 Dialog 2

V ordinaci: lékařka, pacient (pan Horáček, 38 let)

Lékařka: Co vás trápí, pane Horáčku?

Pan Horáček: Často mě bolí břicho, paní doktorko. Taky je mi špatně, na zvracení.

Lékařka: Jak dlouho máte ty potíže?

Pan Horáček: Teď to trvá asi dva týdny. Ale stejné problémy jsem měl už na jaře, to mě ty bolesti držely asi deset dní. Pak to přešlo, ale teď to zase začalo.

Lékařka: A kdy máte ty bolesti? Před jídlem nebo po jídle?

Pan Horáček: Po jídle. Něco sním a tak do hodiny mě začne bolet břicho a taky mě pálí žába.

Lékařka: A co v noci, spíte dobře?

Pan Horáček: Ne, paní doktorko. Budím se hlady, tak si něco malého vezmu, ale za chvíli už je mi špatně, někdy zvracím. Teď už mám strach něco jíst i ve dne, aby mě nebolelo břicho a nezvracel jsem. Víte, já teď žiju sám, manželka loni zemřela, tak si občas něco uvařím, někdy si jen koupím nějaké hotové jídlo. A někdy oběd vynechám a najím se až večer. Nic mě netěší a k tomu ještě tyhle problémy se žaludkem.

Přečtěte si rozhovor a následující tvrzení označte jako pravdivá (P) nebo nepravdivá (N).

Pacienta občas bolí břicho. (N)

Pacient má popisované potíže opakovaně. (P)

Pacient má bolesti břich nalačno. (N)

Pacient si stěžuje, že má v noci hlad. (P)

Pacient se bojí jíst, protože potom zvrací. (P)

AUDIO 17_04 Text

Endoskopická mukosektomie

V poslední době se v gastroenterologii začíná uplatňovat nová technika při endoskopických operačních výkonech na trávicím traktu. Jedná se o endoskopickou mukosektomii, která spočívá v odstranění povrchových nádorů GIT kompletním snesením mukózní vrstvy trávicího traktu. Využívá se u nádorů, které jsou přisedlé ke stěně trávicího traktu, jsou na rozsáhlejší ploše, ale zároveň neoplastický proces neproniká do hlubších vrstev stěny. Tento chirurgický výkon tak můžeme využít například u Barretova jícnu, kdy biopsie prokáže high grade dysplazii či u karcinomu in situ, u rozsáhlých adenomů střeva či u adenomů duodena. Při operaci nám aplikace roztoku s metylenovou modří do submukózy pomůže nadzvednout lézi, ohraničit ji a operátor tak může lézi odstranit s menším rizikem perforace trávicí stěny.

1. Přečtěte si text. K podstatnému jménu použijte vhodné adjektivum.

_____ výkon (3) **endoskopický operační chirurgický**
 _____ trakt **trávicí**
 _____ stěna **trávicí**
 _____ nádor **povrchový**
 _____ vrstva **mukózní**

2. Vyberte vhodné sloveso a doplňte do vět ve správném tvaru.

nepronikat	uplatňovat	využívat	spočívat	odstranit
------------	------------	----------	----------	-----------

Tato technika se začíná _____ **uplatňovat** v gastroenterologii.

Mukosektomie _____ **spočívá v odstranění** povrchových nádorů.

Mukosektomie se _____ **využívá** u nádorů, které jsou přisedlé ke stěně trávicího traktu.

Neoplastický proces _____ **neproniká** do hlubších vrstev stěny.

Operátor může lézi _____ **odstranit** s menším rizikem perforace.

3. Vytvořte správná spojení.

operační výkon	střeva či duodena	Operační výkon na trávicím traktu
mukózní vrstva	povrchových nádorů	Mukózní vrstva trávicího traktu
adenomy	na trávicím traktu	Adenomy střeva či duodena
aplikace	trávicího traktu	Aplikace roztoku
perforace	roztoku	Perforace trávicího traktu
odstranění	trávicí stěna	Odstranění povrchových nádorů

AUDIO 17_05 Text

Onemocnění gastrointestinálního traktu

Nemocný se k lékaři nejčastěji dostává s bolestí břicha. Vždy je nutné nejprve vyloučit náhlou příhodu břišní, nejčastěji se setkáváme se zánětlivou a ileózní náhlou příhodou břišní. Dalšími častými symptomy jsou průjemová onemocnění a žloutenka.

Průjem je běžný příznak nejrůznějších poruch činnosti trávicího ústrojí; jedná se o časté vyprazdňování řídké neformované stolice, kdy koncentrace vody ve stolici stoupne z normálních 70 až 75 % na 80 až 90 %. V některých případech může mít závažný průběh a vést k fatálním důsledkům. Průjemová onemocnění jsou příčinou až 20 milionů úmrtí ve světě ročně, nemalou část z toho představují děti.

Etiologie je velmi různorodá. *Akutní průjem* má nejčastěji infekční příčinu, další příčinou jsou vlivy nutriční, zátěž nevhodnou stravou a nežádoucí účinky některých léků, zejména širokospektrých antibiotik. *Chronické průjmy* jsou obvykle následkem organického onemocnění tenkého a tlustého

střeva, patří sem i neurogenní hyperkineze trávicí trubice, nebo onemocnění pankreatu, hepatobiliární onemocnění, stavy po operacích i příčiny mimo gastrointestinální ústrojí, například hypotyreóza. Z patofyziologického hlediska může být průjem vyvolán čtyřmi mechanismy. Rozlišujeme osmotický průjem, sekreční průjem, exsudativní průjem a průjem na základě poruchy střevní motility.

V klinickém obrazu se kromě častých stolic vyskytují břišní křeče, které předcházejí defekaci.

Průvodním symptomem akutního průjmu může být nauzea a zvracení. U vleklých průjmů bývá úbytek hmotnosti a projevy malabsorpce. Velký význam má vzhled stolice a patologická příměs. Při chronickém průjmu hrozí rozvrat vnitřního prostředí, malnutrice až kachexie.

Nejvážnější komplikací průjmu je deplece minerálů, zejména hypokalémie, která může vyvolat poruchy srdečního rytmu a srdeční zástavu. Ztráta vody vede k dehydrataci, následkem může být náhlý kolaps.

Diagnostika a diferenciální diagnóza akutního a chronického průjmu je velmi rozsáhlá, zahrnuje širokou oblast chorob trávicí trubice, ale také vzdálených oblastí, např. štítná žláza, urémie aj.

Soustředíme se na rozbor anamnézy, somatické vyšetření a vyšetření stolice. Nezbytná mnohdy bývají pomocná vyšetření, zejména kolonoskopie a enteroklýza.

Terapie má být vždy kauzální, základními složkami je rehydratace, adekvátní výživa, ve vybraných případech antibiotika. Pomáhají rovněž nesespecifická antidiaroeika a probiotika.

Spojte adjektiva s vhodnými substantivy.

neformovaná	onemocnění	neformovaná stolice
trávicí	vyšetření	trávicí ústrojí
průjmové	příměs	průjmové onemocnění
širokospektrá	křeče	širokospektrá antibiotika
sekreční	antibiotika	sekreční průjem
břišní	stolice	břišní křeče
patologická	ústrojí	patologická příměs
somatické	průjem	somatické vyšetření

Doplňte do vět slova ze seznamu ve správném tvaru.

průjem	voda	střevo	strava	symptom	onemocnění	lék
--------	------	--------	--------	---------	------------	-----

Koncentrace _____ vody stoupne z normálních hodnot na vysoké hodnoty.

Příčinou akutních _____ průjmů může být zátěž organismu nevhodnou _____ stravou

Někdy jsou příčinou účinky některých _____ . léků

Chronické průjmy jsou obvykle následkem organického _____ onemocnění tenkého a tlustého _____ . střeva

Zvracení a nauzea mohou být _____ symptomem akutního průjmu.

AUDIO 17_06

Poslech

V nemocnici na interním oddělení: **studentka medicíny**, hospitalizovaná pacientka (paní Hanáková, **62 let**)

Studentka: Dobrý den paní Hanáková. Já se jmenuju Sheila a jsem studentka medicíny. Můžu se vás zeptat na vaše onemocnění?

Paní Hanáková: Samozřejmě, mně to nevadí.

Studentka: Jak začaly vaše potíže?

Paní Hanáková: No já jsem měla dlouho problémy s vyprazdňováním. Každou chvíli jsem měla buď průjem, nebo zácpu, ale moc jsem si toho nevšímal a nikam jsem s tím nešla.

Studentka: Jak dlouho jste měla průjmy a zácpy?

Paní Hanáková: Já ani nevím, snad rok, dva.

Studentka: Měla jste ještě nějaké jiné potíže?

Paní Hanáková: Byla jsem často unavená, když jsem přišla z práce, cítila jsem takovou slabost, že jsem si musela jít lehnout.

Studentka: Měla jste krev ve stolici?

Paní Hanáková: Ne, to ne, to až teď, vlastně asi před měsícem.

Studentka: Jakou barvu měla krev?

Paní Hanáková: Tmavě červenou, ale i jasně červenou.

Studentka: Objevily se nějaké bolesti?

Paní Hanáková: Ano, začala jsem mít takové křečovitě bolesti břicha a měla jsem pocit, že jsem nafouklá.

Studentka: Zhubla jste?

Paní Hanáková: Trochu jsem zhubla, asi dvě kila.

1. Poslouchejte rozhovor a vyberte správnou možnost.

1.

a) U pacientky se střídaly průjmy a zácpy.

b) Pacientka trpěla průjmy.

c) Pacientka měla často zácpy.

2.

a) Pacientka se dlouho léčila s poruchou vyprazdňování.

b) Pacientka se nikde neléčila s poruchou vyprazdňování.

c) Pacientka se asi měsíc léčí s poruchou vyprazdňování.

3.

a) Pacientka už skoro rok pozoruje krev ve stolici.

b) Pacientka už měsíc pozoruje krev a hlen ve stolici.

c) U pacientky se asi před měsícem objevila krev ve stolici.

2. Poslouchejte ještě jednou a vyplňte údaje v anamnéze.

Pacientka udává, že rok nebo dva měla problémy s _____ . **vyprazdňováním** Střídaly se _____ **průjmy** a _____ **zácpy**. Často se cítila _____ **unavená**. Asi před měsícem se objevila krev ve _____ **stolici** Krev měla _____ **jasně**, ale také _____ **tmavě** červenou barvu. Objevily se i _____ **křečovitě** bolesti _____ **břicha**, cítila se _____ **nafouklá**. _____ **zhubla** asi dvě kila.

Kazuistika

Přečtěte si kazuistiku. Jak se ptal lékař, aby získal následující údaje?

Pacientka, 43 let, stěžuje si na chronické tlakové bolesti epigastria a zad, bolesti jsou doprovázené říháním. Bolesti a říhání se objevují bez jednoznačné závislosti na jídle. Pacientka udává, že v poslední době nezhubla. Nebyla nikdy hospitalizovaná s onemocněním GIT.

Kolik je vám roků?

Jaké obtíže vás přivádějí?

Jaké jsou ty bolesti?

Máte pálení žáhy nebo říhání?

Objevují se ty bolesti po jídle? Jedla jste něco předtím, než ty bolesti začaly?

Hubnete? Kdy jste se naposledy vážila?

Byla jste někdy hospitalizovaná s onemocněním žaludku nebo střev?

TEST

1. Doplňte otázky lékaře k odpovědím pacienta.

? Tloustnete? / Hubnete?

Nevážil jsem se, ale myslím, že ne.

? Máte pálení žáhy?

Ano, žáha mě pálí po každém jídle.

? Kam bolesti vystřelují?

Pod pravou lopatku.

? Jakou barvu má stolice? Je černá, hnědá nebo šedá?

Hnědá, ale včera a dnes černá.

? Co zvracíte? Nezvracíte krev?

Ne, ale něco jako žluč.

2. Doplňte chybějící slovo podle kontextu.

Pacient se _____ pravidelně jednou denně. Vyprazdňuje

Máte _____ na zvracení? nucení

_____ jste někdy krev ve stolici? Pozoroval

Pacientka nemá chuť k jídlu a _____ 3 kila. zhubnula/zhubla

_____ vám plyny? Odcházejí

3. Spojte části vět.

1. Změnilo se nějak	A. hospitalizovaný.	1. B
2. Říhání se objevuje	B. vyprazdňování?	2. E
3. Infekce je nejčastější příčinou	C. na základní onemocnění.	3. D
4. Terapie se zaměřuje	D. akutního průjmu.	4. C
5. Byl jsem dvakrát	E. bez závislosti na jídle.	5. A

Gramatika

Vedlejší věta předmětná

Moje sestra se bojí, že lékař přijede příliš pozdě.

Chceme, aby nám někdo poradil.

Nesnáším, když kolega přijde pozdě do práce.

Vypravovali, jak trávili dovolenou.

Nepamatuju si, kdo to říkal.

Nevěděl, co má dělat.

Zapomněli, kde zaparkovali auto.

Ještě nevíme, jaká léčba bude zvolena.

Ptal se, jestli máme čas.

Říkal, že nemá čas.

Vím, odkud se dováží ten přípravek.

Více zde: [GRAMMAR GUIDE 30.2.1](#)

Cvičení

Vyberte ze seznamu vhodný spojovací výraz a doplňte do vět.

že (2x) abyste jak kdo jaký kam

Nikomu neřekl, _____ kam pojedete.

Pamatuje si, _____ že bydlela blízko parku.

Přeju vám, _____ abyste se brzy uzdravil.

Slíbili, _____ že přijdou a pomohou nám.

Zapomněl jsem jméno toho, _____ kdo ti telefonoval.

Nevěděl jsem, _____ jaký to má smysl.

Zeptali se, _____ jak nám mohou pomoci.

Změňte oznámení a otázky na nepřímou řeč.

Rodiče mi napsali: „Přijedeme.“ _____ Rodiče mi napsali, že přijedou.

Lékař se zeptal pacienta: „Berete ty léky pravidelně?“ _____ Lékař se zeptal pacienta, jestli ty léky bere pravidelně.

Zeptal jsem se lékaře: „Kde se mám objednat na to vyšetření?“ _____ Zeptal jsem se lékaře, kde se mám objednat na to vyšetření.

Zdravotní sestra řekla pacientce: „Výsledky vyšetření budou příští týden.“ _____ Zdravotní sestra řekla pacientce, že výsledky vyšetření budou příští týden.

Změňte rozkaz na nepřímou řeč.

Lékař mi řekl: „Přijďte zítra ráno.“ _____ Lékař mi řekl, 1) abych přišel zítra ráno. 2) ať přijdu zítra ráno. 3) že mám přijít zítra ráno.

Zdravotní sestra řekla pacientovi: „Před operací nic nejzte ani nepijte.“ _____ Zdravotní sestra řekla pacientovi, 1) aby před operací nic nejedl ani nepil. 2) ať před operací nic nejí ani nepije. 3) že nemá před operací nic jíst ani pít.